

Tykkyläisten sukuseura

Jäsenlehti 1/2013

Mateli Kuivalatar - Suur-Ilomantsin ja Koitereen runotar

Elias Lönnrot kulki runonkeruumatkoillaan myös Ilomantsissa. Vuonna 1838 hän merkitsi muistiin Mateli Kuivalaisen runoja. Matelilla on liittynyt myös puheenjohtajamme Toivo Ikosen isän sukuun. Mateli asui aikanaan samalla paikalla, missä nykyinen Toivon lapsuuskoti sijaitsee. Isän suku polveutuu Matelin veljen suvusta.

Ilomantsi on Pohjois-Karjalan vanhin pitäjä. Se lohkaistiin 1400-luvulla omaksi pogostaksi (hallintoalueeksi) emäpitäjä Sortavalasta. Asutusta alueella on ollut jo vuosisatoja aikaisemmin. Seudun runsaat riistamaat ja kalaisat vesistöt houkuttelivat uudisasukkaita muuttamaan. Asutus keskittyi vesistöjen varsille. Peltoja ei ollut pitkiin aikoihin. Vilja saatiin kaskesta.

Stolbovan rauha v.1617 merkitsi syvällistä muutosta Ilomantsin historiassa. Käkisalmi, johon Ilomantsi kuului, liitettiin Ruotsiin, jossa vallitsi erilainen uskonto ja oikeus-järjestys, erilaiset tavat ja kulttuuri. Voittajat eivät tätä ymmärtäneet. Kiihkeän luterilaisen puhdasoppisuuden aikana ei ortodoksista uskontoa suvaittu. Alueen väestö kuului Venäjän vallan aikana yksinomaan ortodoksiseen kirkkoon. Rauhansopimuksen

Kuva. Toivo Ikonen kertoo suukokouksessa Mekrijärvellä heinäkuussa 2012 Ilomantsin historiasta ja Koitereen runottaresta.

mukaan Ruotsi oli taannut ortodokseille uskonnonvapauden. Siitä piittaamatta ryhdyttiin ortodokseja käännättämään jopa pakottamaan luterilaisuuteen. Esim. ortodoksiset asukkaat pakotettiin sakon uhalla käymään rukouspäivinä luterilaisessa kirkossa, osallistumaan luterilaisen papin palkkaukseen, pappilan ja

kirkon rakentamiseen jne. Ortodoksisoppi velvoitettiin opettamaan seura- kunnalleen kyrillisin kirjaimin painettua luterilaista katekismusta. Siitä hyvästä häntä palkittiin vuosittain parilla vilja-tynnyrillä.

Huonon kohtelun ja ankaran verotuksen vuoksi ortodoksien enemmistö pakeni Venäjälle. Sinne heitä jopa houkuteltiin muuttamaan ja siellä sai vapaasti harjoittaa uskontoaan ja tapojaan.

Ilomantsin ortodoksien pako alkoi 1630-luvulla jatkuen vuosisadan loppuun. Suuri osa Ilomantsin pakolaisista asettui asumaan Moskovasta n. 200 km pohjoiseen sijaitsevaan Tverin-Karjalaan, jossa heidän karjalaa puhuvia jälkeläisiään asuu vielä nykyäänkin. Mielestäni on suuri ihme, että karjalan kieli on siellä niin sitkeästi säilynyt jo yli 300 vuotta! Varsinkin stalinismin kaudella oman äidinkielen käyttö oli ainakin suomalaisperäiseltä väestöltä ankarasti kielletty. Oma kieliperinne on tästä päätellen ihmisille niin merkittävä, ettei mikään mahti voi sitä heiltä riistää. Kun ortodoksinen väestö pakeni, monet Ilomantsin kylät autioituivat jopa kokonaan. Tämän kohtalon koki oma kotikyläni Tokrajärvi 1600-luvun puolivälissä, jolloin sieltä ei kohonnut yhtään savua! Ruotsin kannalta Ilomantsin alueen autioituminen oli vaarallista valtakunnalle ja valtio ryhtyikin edistämään muutto- liikettä tyhjentyneille elinpaikoille. Joka puolelta savolaiset olivat halukkaita muuttamaan Ilomantsiin suurten kaski-alueiden äärelle tyhjentyneisiin autiotupiin. 1600-luvun lopulla savolaiset olivat jo Ilomantsin valtaväestö. Muutos näkyi selvästi myös henkilönimissä. Karjalaisnimet väistyivät ja tilalle tulivat Kuivalaiset, Korhoset, Turuset, Pesoset, Ikoset, Tykkyläiset jne. Savolaisten mukana tuli uusi läntinen kulttuuri ja luterilainen uskonto Ilomantsiin.. Kaikesta

huolimatta Ilomantsi säilyi ortodoksien vahvimpana linnakkeena maakunnassa. Sinne jäi vielä useita puhtaasti karjalaisia kyliä ja kyliä, joissa enemmistö oli ortodokseja. Aikojen kuluessa savolaisista ja karjalaisista, luterilaisista ja ortodoksisista aineksista kehittyi nykyinen ilomantsilainen kulttuuri.

Kuka oli tuo otsikossa mainittu **Koitereen runotar**? Hän oli **Mateli Kuivalatar**, kalevalaisen runomitan taitaja, Kantelettaren laulaja. Oikealta nimeltään hän oli Magdaleena Kuivalainen. Kun tuo Magdaleena ei oikein taipunut rahvaan kielelle, se vääntyi Mateliksi. Tuo sukunimen lopussa oleva tar-lopuke liitettiin naispuolisen henkilön omaan sukunimeen, tyttönimeen. Esim. Pesosen tytär – Pesotar, Turusen tytär – Turutar, Kärnän tytär – Kärnätär jne.

Matelin esivanhemmat muuttivat Ilomantsin Tokrajärvelle Kuivalan tilalle RN:o 3 v.1669. Kuivalaisen suku asui tilalla oman arvioni mukaan vuoteen 1900, jolloin tilalle tulivat isäni vanhemmat, Risto ja Sanna Ikonen. Tilan nimi muuttui Sikovaaraksi RN:o 3/5. Kuivalaisen suvun kasvaessa sen vesat joutuivat hakeutumaan uusille asuinsijoille. Matelin vanhemmat asuivat Koitereen rannalla, Siitarin tilalla. Antti ja Valpuri Kuivalaisen perheeseen syntyi kaikkiaan 11 lasta. Mateli syntyi v.1771 ja oli järjestyksessä perheen 6. lapsi. Vaikka Siitari oli kalaisan Koitereen äärellä ja ympärillä kelpo riistamaat, elämä oli niukkaa. **Elna Pelkonen** kertoo kirjassaan **Runon maisemia**, että Siitarin talo tarjosi lapsille turvallisen kasvupaikan, jossa korostettiin hyvien tapojen merkitystä ja kannustettiin lukutaidon oppimiseen. Talossa ei keitetty viinaa! Siihen aikaan tuli lasten osallistua erilaisiin tilan töihin niin pian kuin kynnelle kykenivät.

Kotona opitut taidot olivat tarpeen nuorten tulevaa perhe-elämää varten. Siihen aikaan ei rahvaan lapsille ollut tietojen ja taitojen hankkimiseksi juuri muita mahdollisuuksia kuin kiertokoulu ja rippikoulu. Rippikoulussa Mateli osoitautui hyväksi lukijaksi ja veisaajaksi. Siellä opituille taidoille oli myöhemmin käyttöä esiveisaajana kotikylän seurakunnallisissa tilaisuuksissa. Matelille harvat kirkkomatkat olivat juhlaa, vaikka kirkkomatkaa kertyi 30 - 40 km. Eräällä kirkkomatkalla kirkossa kuulutettiin, että neitoikäiset tytöt saivat nostaa arvan ja voittajalle lankeaisi kihlakunnan rahalahja. Lahjan saannin ehtona oli perheen perustaminen. Arpaonni osui Matelille!

Tämä onnenpotku viritti hänet uusiin ajatuksiin miten pääsisin miehelään! Hän oli jo aiemmin riimitellyt pieniä kalevalamittaisia runoja, mutta tämä rahalahjan saaminen herätti hänen uinuvat lahjansa. Pian alkoi syntyä tyttöjen lauluja. Hän uskoi viehätysvoimaansa ja tiesi omaavansa ”norokoivun notkeutta, kangaskoivun kauneutta”, oli kauniit silmät ja heleä lauluääni. Kenestä tahansa hän ei huoli: ”Mie tahon tasaista miestä”

”Enpä huoli haalikkainen,
en mä huoli huntsukoista,
noista poika rantsukoista,
koirista kotikyläni,
nallikoista naapurini;
mie tahon tasaista miestä
tasaiselle varrelleni,
miehen riskin rinnalleni,
kaunokaisen kannoilleni,
vereväisen viereheni.
Jääpi vaan työstä tästä,
jopa jääpi, kun sanonki,
monta sulhasta surulle,
nuorta miestä miel’alalle;
Koiteren koriat sulhot,
Tokrajärven tolloturvat,
Lylyvaaran lylleröiset,

Kirvesvaaran kiltit miehet,
Sonkajan pojat soriat.”

Tämä pilkkaruno osui kuitenkin pian omaan nilkkaan. Vieraillessaan sukulaistensa luona Tokrajärvellä, Mateli tapasi ”tolloturvan”, Pietari Ikosen. Kerrotaan, että mies oli raitis ja kunnollinen, Matelia vain vuotta vanhempi leski, kahden lapsen isä. Tuttavuuden alkuvaiheessa Mateli empi Pietarin lähentelyä. Kun seurustelu oli jonkin aikaa jatkunut, Pietari paljasti aikeensa ja ehdotti: ”mentäiskös yhteen, minä leikkaan kauran ja sinä sidot lyhteen...” Lopulta Mateli suostui ja runoili:

”Jos oot musta mun omani,
rauankarva rakkahani,
selin muihin seisotate,
selin muihin, päin minuhun.
Jos minä, piloinen piika
voisin pajalla parata,
sääret vikkelisukilla.”

Tässä runossa edellytetään mieheltä uskollisuutta ja vastineeksi siitä luvataan lämpimiä paitoja ja villasukkia!

Pari vihittiin keväällä v.1793. Juuri häiden alla Matelin isä kuoli ja suru siitä purkautui runoksi:

”Nyt on turva turpehessa,
armo kirkon aijan alla,
toivo tuonelan tuvissa.”

Avioliiton alkuvuodet pari asui Tokrajärvellä ensin Pietarin kotona ja sitten loisina Matelin tädin talossa. Loinen maksoi vuokransa tekemällä sovitun määrän talon töitä. Tokrajärvellä asuessa heille syntyi kolme lasta, jotka kaikki kuolivat jo aivan pieninä. Matelia suretti lasten menetysten lisäksi synnyinkoti Siitarin joutuminen vieraisiin käsiin. Pietarin isä oli sen verran varoissaan, että hän osti Siitarin tilan ja Pietari pääsi sinne asumaan. Se oli Matelille tietenkin ilon

päivä. Elämä ei kuitenkaan ollut vuosien mittaan ruusuilla tanssimista, sillä lapsia syntyi miltei joka otrille ja katovuodet ja muut harmit koettelivat. Asumisvaikeuksille kuviteltiin löytyvän parannus Pietarin veljen perheen muutettua Siitariin saman katon alle. Talossa kävi varmaan aika ”kähinä” kun samassa savutuvassa asui yhtäikaa jopa 14 henkeä! Yhteiselo ei sujunut ja tilanne paheni vuosi vuodelta. Veljekset tulivat keskenään toimeen, mutta vaimojen kesken oli ristivetoa. Näihin ongelmiin löytyi ratkaisu, kun Pietarin perhe muutti asumaan Siitarista noin penikulman päässä sijaitsevaan Kontiovaaraan v. 1820. Perheeseen syntyi 12 lasta, joista muuttokuorman mukana seurasi 7 lasta, viisi oli eri syistä menehtynyt. Kontiovaarassakin vuodet kuluivat puutteen keskellä.

Pietari kuoli 62 vuotiaana 1832 ja Mateli jäi yksin nuorimpien lasten kanssa pitämään taloa. Helpottaakseen perheen toimeentuloa Mateli kierteli kansanparantajana lähiseudulla. Pitäjällä tiedettiin Matelin runoharrastuksista. Hän oli ainoa luterilainen merkittävä runontekijä Ilomantsissa, muut olivat ortodokseja. Ortodoksinen kirkko suhtautui suopeasti kalevalaisen runoperinteen vaalijoihin, luterilainen kirkko puolestaan paheksui. Matelin täytyi olla todella rohkea henkilö uhmatessaan kirkon kantaa.

Kun **Elias Lönnrot** kävi ensimmäisellä runonkeruumatkallaan Ilomantsissa v. 1828, häntä ei pappilasta opastettu Matelin luo. Toisella matkalla v.1838 tapaaminen onnistui. Lönnrot viipyi Kontiovaarassa kaksi päivää ja sai talteen suuren määrän Matelin laulamia runoja. Päiväkirjaansa Lönnrot kirjoitti tästä vierailustaan:

”Löysin Koitereen rannalta OIKIAN LAULAJAN, Mateli Kuivalattaren.” Yleensä runojen kerääjät eivät merkinneet muistiin laulajan nimeä kuin poikkeustapauksissa.

Mikäli joku tämän kirjoituksen lukija haluaa lähempiä tietoja näistä asioista, suosittelen luettavaksi Suu-Ilomantsin historian, **Elna Pelkosen Runon maisemia** ja prof. **Aimo Turusen** kirjaa **Mateli Kuivalatar, Koitereen runotar, Kantelettaren laulaja**. Mateli Kuivalatar-Ikosen jälkikasvusta on vesonut kuuluisia kansalaisia. Tyttären pojasta varttui tunnettu lähetyssaarnaaja **Pietari Kurvinen** (1842-1925) ja hänen tyttären pojasta tuli iskelmäsäveltäjä **Toivo Kärki** (1915-1992). Taloustieteilijä **Sixten Korkman** kertoi radiossa äskettäin, että hänen miniänsä on Toivo Kärjen tyttären tytär. Tietojeni mukaan myös taiteilijaveljekset kuuluvat sukuun. Myös me Sikovaaran Ikoset olemme Matelin veljen sukuhaaran vesoja.

Mateli kuoli v.1846 75-vuotiaana. Hänen hautakivessään Ilomantsin vanhalla hautausmaalla on erittäin osuva muistovärssi: ”Vilu mulle virttä virkkoi, sae saatteli sanoja ” (sae=sade). Kerroin näistä aiheista sukujuhlassamme Mekrijärvellä kesällä 2012. Meillä kaikilla suur-ilomantsilaisilla on monilta osin yhteinen menneisyys ja kulttuuriperintö. Koitereelta on jokseenkin sama matka Enonsalolle ja Tokrajärvelle!

Toivotan kaikille sukulaisille hyvää syksyä ja menestystä pian alkavalle vuodelle 2014!

Laukaassa 25.10.2013. Toivo Ikonen

Sukukokous Mekrijärvellä 14.heinäkuuta 2012

Tykkyläisten sukuseura r.y:n sukkokokous pidettiin Itä-Suomen yliopiston Mekrijärven tutkimusasemalla Ilomantsissa.

Tutkimusasemaa esitteli tutkimusasemalla työskentelevä Risto Ikonen.

Kokouksessa nähtiin radiokuunnelma noin vuodelta 1950 Uimaharjun Antero Airaksisen kaupasta, käsikirjoitus Marjaana Tykkyläinen.

Lauri Tykkyläisen näytti arkistofilmin karhun kaadannasta.

Yhteislaulua varten otettiin käyttöön sukuseuran lauluvihko ”Tykkyläisten sukuseura, Sukukokouslauluja”

Vieraskirjaan kirjoitti nimensä 44 henkilöä

Kuvat yllä. Sukuseuran ensimmäisestä kokoontumisesta on 15 vuotta. Jälleennäkemisissä näkyi jo kokoontumisen pitkä perinne

Kuvat yllä ja oikealla. Sukukokous aloitettiin lipunnostolla

Kuva. Suvun perinnesoitinta Toivo Ikosen kunnostamaa virsikannelta soitti tällä kertaa Antti Ikonen

Kuva. Kanteleen soittoa esitti Kaisla Kukkonen 12 v.

Kuva. Tilaisuuteen saapui yllätysvieraana Pörsänmäen multakurkku Jaakko Teppo alias Aarne Tykkyläinen

Kuva: Sukukokouksen osanottajia

Sääntömääräisen vuosikokouksen päätöksiä

Sukuseuran jäsenmaksuksi päätettiin 20 euroa henkilöltä sukukokousten väliseltä toimikaudelta. Jäsenmaksuja maksettiin kokouksen yhteydessä. Muille lähetetään jäsenmaksun pankkisiirto seuraavan jäsenkirjeen yhteydessä.

Sukuneuvoston puheenjohtajana jatkaa Toivo Ikonen. Muina sukuneuvoston jäseninä jatkavat Esko Malinen, Sakari Sarola, Matti Tanninen, Aarne Tykkyläinen Antero

Tykkyläinen, Eino Tykkyläinen, Lauri Tykkyläinen, Marjaana Tykkyläinen, Matti Tykkyläinen ja Niilo Tykkyläinen. Toiminnantarkastajiksi valitaan Jouko Tykkyläinen ja Irja Laine. Varalle Mika Ikonen ja Risto Ikonen

Toimintasuunnitelma kaudelle 2012 – 2015 noudattelee edelleen samaa linjaa. Sukukokousten välillä lähetetään vähintään kerran vuodessa jäsenlehti kaikille jäsenille ja muille tiedossa oleville sukulaisille. Jäsenlehti julkaistaan edelleen sukuseuran kotisivulla

Niilo Tykkyläinen 70 16.11.2013

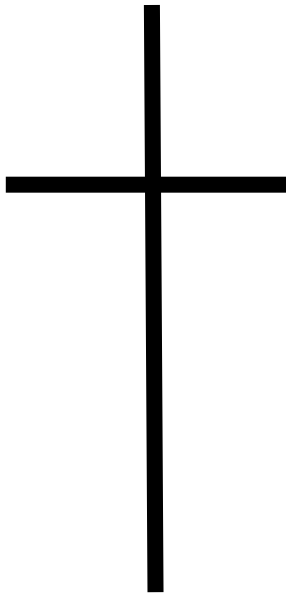
Kiitos sukuseuralle
muistamisesta

Jo 70 vuotta joitettuna
kyltti on kymmenet kulutna.
Kiitos kaurioisista Jumalasta,
suuri kiitos suurelta Luojalta,
kun on auttanut ahtahista,
ahtahista aaltotoista;
illassa auttoi armon Herran,
suojeli suloiselta Luoja,
teki tyrskeyt tyynen mielestä.
Kansainmuoto

Niilo Tykkyläiselle
Parhaimmat onnittelet
70-vuotispäiväsi
joitadosta!

Tykkyläisten sukuseura
Toivo Ikonen
Marjaana Tykkyläinen

P.S. olet seurannut toimintamme
hainnein. Kiitokseksi onnittelien
vuosien urastuksesta,
ojoittamme sinulle sopivan
tilaisuuksien tullen perinte-
soittimen - 5-k. kanteleena.
J. J.

Aino Isabel Azeredo

13.1.2005 – 22.7.2012

Aino sairastui syöpään vähän alle kolmevuotiaana. Hän selvisi kuitenkin erittäin rankoista hoidoista elämään ja eli kolmisen vuotta terveenä reipasta lapsen elämää. Syksyllä 2011 syöpä kuitenkin uusiutui. Aino oli vielä senkin jälkeen ilonamme puolisen vuotta iloisena ja

aurinkoisena. Viimeiset kuukaudet Aino taisteli koko ajan lisääntyviä kipuja vastaan.

Jäi sanomattoman syvä suru.

Niilo Tykkyläinen
Ukki

Sukuseuran kokous Mekrijärvellä sujui ilman sukuseuran sihteeriä. Ukkia tarvittiin muualla. Sukukokouksen puolesta Ainoa muistivat Erkki ja Kirsti Ikonen

Aino -enkelin muistolle

Sä valkopuhtoinen lapsonen
toit viestin taivaasta meille.
Et kauan viipynyt luonamme,
vaan siirryit enkelten teille.

Näin Jeesus opetti aikanaan:
"On lapsi esikuvamme."
Kun Herraa uskoen seuraamme,
perimme taivahamme.

(Voidaan laulaa "Mä silmät luon ylös
taivaaseen" -virren sävelellä.

Sukuneuvosto kokoontui Enonsalolla

Tämän vuoden sukuneuvoston kokous pidettiin Enonsalolla Matti Tykkyläisen mökillä. Kokouksen asialistalla olivat sääntömääräiset asiat. Kokous kului enimmäkseen vanhojen asioiden muistelemisessa.

Kuva. Sukuneuvosto koolla

Kuva. Lounas nautittiin Uimaharjussa ravintola Tuuletaressa. Ravintola sijaitsee tarkalleen samassa paikassa kuin Mikko Tykkyläisen (1877 – 1944) majatalo. Matti näyttää, missä majatalon päärakennus sijaitsi.

Sukuneuvoston kokouksessa muisteltiin menneitä aikoja

Iljalan aitassa olevan vanhan tupakan hienonnuspölkyn innoittamina muisteltiin tupakan eli kessun viljelyä kotona. Kessua on viljelty kotona vuosisatoja. Muisteltiin, että tupakkaa viljeltiin Enonsalolla aina 1940-luvun lopulle asti lähes jokaisessa talossa, missä sen kasvatus oli mahdollista. Wikipedian mukaan viljelty tupakkalaji oli palturitupakka eli kessu (*nicotiana russica*). Nykytupakoihin verrattuna se oli hyvin nikotiinipitoinen.

Kessu oli isolehtinen runsaan metrin korkuinen kasvi, jonka lehdet kuivattiin joko ulkona pyykkinarulla tai sisällä. Kuivat lehdet hakattiin kirveellä hienonnusta varten tehdyn pölkyn päällä.

Kuva. Einoon kädessä Iljalan vanha tupakan hienonnukseen käytetty pölkky, josta osa reunoista on jo lohjennut. Kuvasta voi päätellä, että tupakan viljelyä on harrastettu kauan.

Pölkyn päähän oli koverrettu syvennys, johon lehdet kuivatut lehdet laitettiin ja hakattiin hienoksi.

Kessua kuljetettiin mukana nahkaisessa tupakkamassissa, joka suljettiin narulla. Tupakkamassissa voi kuljettaa myös piippua ja piippurassia.

Kessua poltettiin piipussa tai sätkänä. Monet käyttivät sitä tupakkamällinä, eli panivat sitä

Kuva. Kessu eli palturitupakka nicotiana rustica

sellaisenaan suuhun tupakkamälliksi. Muistimme aikana oli kaupasta saatavana sätkäpaperia. Useimmiten sätkä kuitenkin kierrettiin sanomalehtipaperiin.

Korennolla kannettiin vettä

Ennen vesijohtoa jokaisessa tuvassa oli vesisaavi eli korvo. Vesi korvoon kannettiin tavallisesti ämpäreillä kotikaivosta. Toinen vaihtoehto oli kantaa täysi vesisaavi sisälle korennolla.

Kuva. Kotini vesikorvo korennossa. Korentokin on sama, jota käytettiin vielä 1950-luvulla. Kun pihakaivo oli kuivana, kannettiin vesi kauempana olleesta lähteestä. Saatiin täysi vesikorvo sisälle yhdellä kerralla.

Sanomalehtipaperiakin oli niukasti käytettävissä pula-aikana. Muisteltiin, että taloissa sanomalehtiä leikattiin valmiiksi sätkän kiertämistä varten ja loput käytettiin käymälässä eli ulkokuoneessa. Vessapaperi tuli maaseudulle paljon myöhemmin.

Sotilaat ovat aina polttaneet runsaasti tupakkaa, olihan se usein lähes ainoa nautintoaine rintamaoloissa. Enonsalolla Iljanvaaran ja Rantavaaran alueella oli sota-ajan lopulla leiriytyneenä pataljoona sotilaita. Eino muistaa, miten kessu oli kysyttyä tavaraa sotilaiden keskuudessa.

Kessun polton aikoihin tuskin paljon ajateltiin tupahan terveyshaittoja. Kun menneinä aikoina ihmiset kuolivat kotona ja ilman lääkärinhoitoa, kirjattiin kuolinsyynä usein rintatauti. Arvailla sopii oliko kessulla osuutta rintataudin yleisyyteen kuolinsyynä.

Kuva. Työmiesaski sisälsi 20 pöllitupakkaa ja puisen holkin. Työmiesaski muistetaan vielä nykyisinkin siitä, että sen kanteen piirretyillä suunnitelmilla hoidettiin suuriakin teknillisiä ratkaisuja

Muisteltiin sahoja

Sukuneuvoston kokouksessa muisteltiin nuoruusvuosiemme sahoja. Meistä jokainen oli jollain tavalla käyttänyt sahaa joko polttopuiden tekemiseen tai savotassa eli metsätöissä. Pokasaha eli viulusaha ja kirves olivat ne työkalut, joilla leipää hankittiin 1950-luvun puoleen väliin asti

Kuva: Mikko näyttää miten pokasahalla käytiin käsiksi puun kaatamiseen. Saha on sama mitä kotonamme käytettiin 1950-luvun alkuun saakka ennen kuin pokasahan tilalle tuli teräskaarisaha.

1950-luvun puolen välin tienoilla tulivat kauppaan teräskaarisahat pokasahan tilalle. Sekä pokasahan että teräskaarisahan mitta päästä toiseen oli yksi metri. Tämä oli käytännössä tärkeä mitta halkosavotassa, jossa halot tehtiin metrin mittaisiksi.

Kuva. Kuvassa pokasaha ja teräskaarisaha vierekkäin. Molemmat 1950-luvulta ja käytössä kotonamme.

Pokasahasta näkee, että sillä ei voi kovin paksuja puita sahata. Tämän vuoksi tukkien ja fanerikoivujen sahaamiseen käytettiin justeeria. Justeerin käytössä tarvitaan kaksi miestä yksi justeerin kumpaankin päähän.

Sakari muistaa vielä ajan, jolloin vielä joillakin savotoilla tukit kaadettiin kirveellä.

Kuva. Matti ja Aarne näyttävät, miten justeeria käytettiin puun kaatoon

1950-luvun loppupuolella moottorisaha korvasi käsisahat.

Matin ensimmäinen moottorisaha oli Stihl, jonka paino oli 18 kiloa ja vaati apumiehen antamaan mittoja.

Kuva. Iljalan ensimmäinen moottorisaha Partner, paino 14 kiloa

Metsätyöt pitivät perheitä leivässä

Ne, jotka muistavat pula-ajan, muistavat varmasti myös metsätyömiehille erityisesti suunnitellun ”Metsätyömiehen tehopakauksen”. Yhtään tehopakkausta ei varmuudella jäänyt käyttämättä. Siksi tällaisen löytää vain museosta. Suomeen tuli sodan jälkeen ensimmäinen kahvilaiva vuonna 1945. Tehopakkaukseen tuli neljänneskilo tätä kallisarvoista tuotetta. Lisäksi siinä oli 200 grammaa sokeria ja neljä tupakka-askia. Tehopakkauksen myynti loppui 1950-luvun alkupuolella.

Kun kahvin saanti oli tiukalla, käytettiin sen tilalla korviketta. Kun kahvia säästettiin, kahvi mielellään keitettiin laihana ja siihen lisättiin sikuria. Sitä tehtiin mm. juurista. Keitetyn kahvin poroja ei heitetty heti pois vaan niistä keitettiin ”sumppia”, jonka päälle sitten uusi kahvi keitettiin. Puhtaaseen veteen keitetty kahvi ei ollut jokapaiväistä.

Kuvat. Oikealla ”Metsätyömiehen tehopakkaus” ja sikuripötky ”Erittäin hienoa juurisikuria”

Sammalet kuivikkeena navetassa

Kunttapiilun innoittamana muisteltiin sammaleen käyttöä kuivikkeena navetassa. Rahkasammalella on hyvä kyky imeä nestettä. Sen vuoksi se oli yleisesti käytetty kuivike navetoissa lehmien virtsan ja lannan kuivaamisessa.

Kuva. Matti näyttää kunttapiilun käyttöä kuivalla maalla

Jokaisen talon lähellä oli rahkasammalsuo, josta sammaleet kuivikkeeksi hankittiin. Märällä suolla iskettiin Matin osoittamalla tavalla pitkät viillot sammaleeseen noin 30 sentin välein. Sen jälkeen vastaavasti poikkisuunnassa viillot niin, että muodostui noin 30 sentin kantiinsa oleva ruudukko. Näistä ruuduista sitten nostettiin suunnilleen kuution muotoiset kuntat kuivumaan seipäille. Vaihtoehtoisesti voitiin ristiin viiltämisen sijaan kuntat irroittaa suokuokalla

Kuva. Suolle rakennettu sammallato, jo poissa käytöstä ja ränsistynyt

Lapsuuskotimme Iljanvaarassa –palanen Tykkyläisten suvun historiaa

Teksti Niilo Tykkyläinen, Kartta Jari Tykkyläinen

Kotipaikkamme historia liittyy Iljalan talon historiaan. Sitä on käsitelty aikaisemmin sukuseuran lehdessä 2005.

Ensimmäinen tiedossa oleva dokumentti kotipaikastamme on vuonna 1830 tehty isojaon kartta. Isojako vahvistettiin 1845. Kartta kuvaa yhtä osaa Aution perintötilaa RN:o 39, jonka esi-isämme Mikko Tykkyläinen (1814 – 1877) osti Keisarillisen senaatin talousosastolta eli kruunulta 1859. Kartasta voi päätellä, että kantatilan päärakennus Iljala on ollut olemassa vuonna 1830. Perimätiedon mukaan Iljalan paikalla oli rakennus vuonna 1879, jolloin Iljalan isäntä Mikko Tykkyläinen, 1855 - 1922, sinne muutti vaimonsa Kaisan ja kahden lapsen Mikon ja Kaisan kanssa.

Kartan yläosassa näkyy kantatilasta v. 1915 lohkottu tila, Iljanvaara RN:o 39:3, joka oli osa vanhemmillemme kauppakirjalla vuonna 1929 hankittuja tiluksia. Muu osa vanhempiemme tiluksista oli lohkottu tähän tilaan rajoittuneesta Laukkalan RN:o 11 perintötilasta. Mm asuinrakennus, johon vanhempamme muuttivat, oli Laukkalan tilasta lohkotulla alueella. Kartasta voi päätellä että kotipaikkamme oli jo tuolloin vuonna 1830 asuttu. Siihen viittaavat kartan kuviot ja karttaan merkityt tiet. Kartalla näkyvät Iljalasta kotimme ohi nykyisinkin jatkuva tie ja tältä tieltä erkaneva tie vasemmalle paikkaan, jonka muistamme Kukkolana. Lisäksi Iljalan suunnasta kaartava tie oikealle silloisen rakennuksen kautta. Vanhempiemme muuttaessa oli siellä asuinrakennus, navetta, riihi ja latoja sekä raunioitunut vanha asuinrakennus. Tilalla oli näkyvissä useita rakennusten pohjia, joista yksi on ollut Runo-Matti Rädyn asuntona. Rätty oli tilalla Mikko Tykkyläisen torpparina. Hänen asumisestaan tilalla on muistitietoa olemassa. Vanhempiemme hankkiessa tilan, siellä asui Leppäsiä.

Kruunu alkoi myydä maitaan yksityisille keisari Aleksanteri II:n aikana

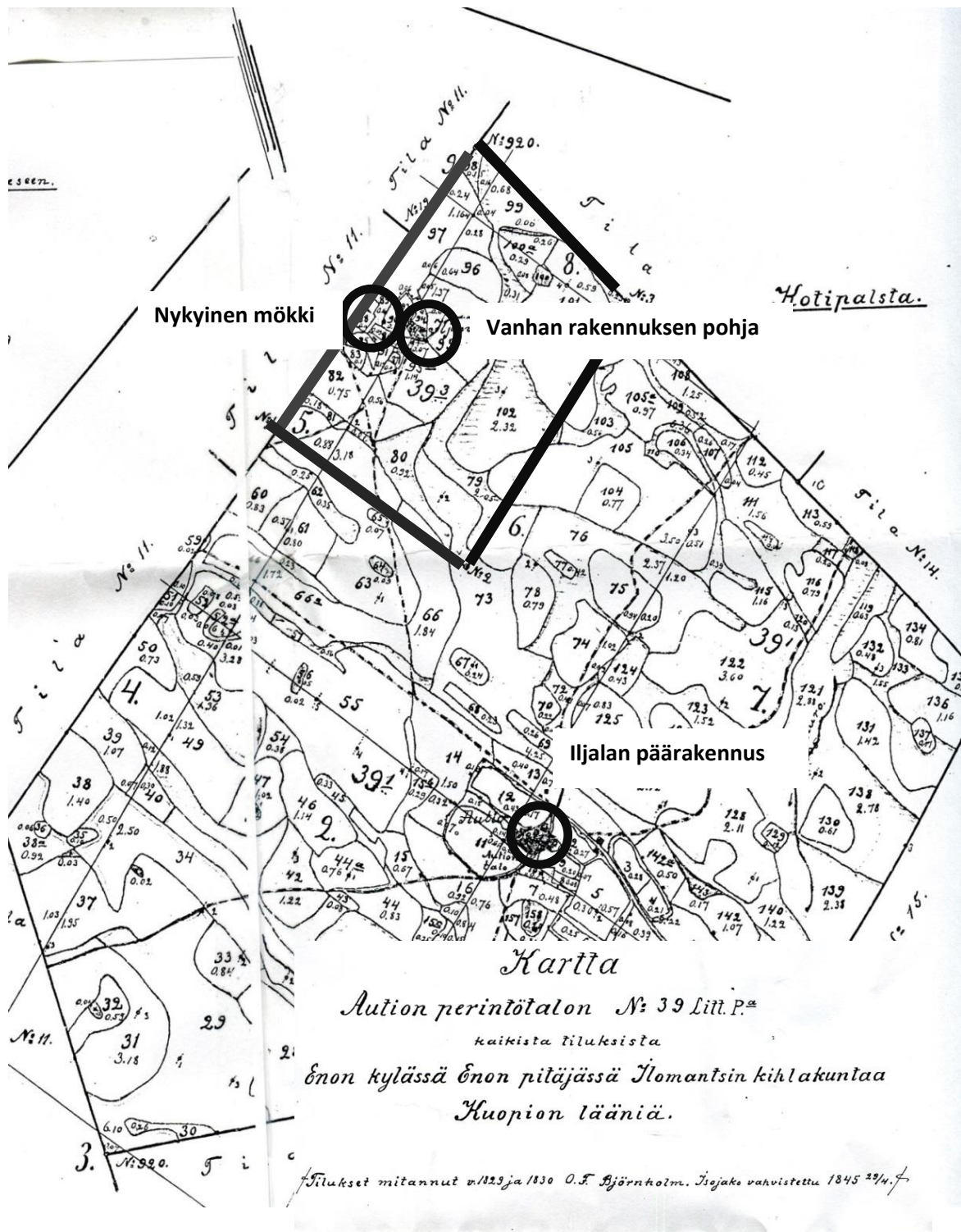
Kotipaikkamme on siis osa Aution perintötilaa, joka on vuoteen 1859 asti ollut kruunun omistuksessa. Näyttää siltä, että lapsuutemme aikana seudulla olleet asutut tilat olivat kruunun omistuksessa isojaossa muodostettuina isoina noin 500 – 600 hehtaarin tiloina. Näitä tiloja ostivat kruunulta kruunun entiset vuokralaiset. Ohessa osa Mikko Tykkyläisen, 1814 – 1877, kauppakirjan tekstiä suomennettuna ruotsin kielestä:

”....Keisarillisen Senaatin Talousosasto luovuttaa sen vuoksi Hänen Keisarillisen Majesteettinsa ja kruunun nimissä Autio - kruunun tilan N:o 39 Kuopion läänin Enonkylässä Ilomantsin pitäjässä ja Ilomantsin kihlakunnassa sekä antaa saman tilan kansalaiselle, talonpoika Mikko Heikinpoika Tykkyläiselle hänen lapsilleen ja perillisilleen, perillisille perillisten jälkeen taloineen, maineen, peltoineen, niittyineen, metsineen ja metsämaineen, kaloineen ja kalavesineen, myllyineen ja myllyn paikkoineen, torppineen ja torpan paikkoineen sekä kaikkine muine omaisuuksineen, jotka kuuluvat tilan korkoihin vedessä ja maalla, lähikylässä ja kaukana, ottamatta pois mitään kaikesta siitä, mitä siihen kuuluu tai minkä pitää oikeudella siihen kuulua tai laillisen jaon tai isojaon kautta on tullut tai voi tulla hänen omakseen nautittavaksi...”

Kauppakirjan kopio on kokonaisuudessaan sukulehden numerossa 2005.

Seudulla on ollut useita asuinpaikkoja, joten isännillä on ollut runsaasti torppareita, ”mökkiläisiä” tai miksi niitä lie nimitetty., Näyttää myös siltä, että kaikki asutut paikat ovat näiden kauppojen mukana siirtyneet yksityiseen omistukseen. Asumattomat isot erämaat lienevät jääneen kruunun maaksi.

Kuva. Isojakokartta vuonna 1845 vahvistetusta isojaosta vuodelta 1830 Aution perintötilasta päivitettyä. Tästä tilasta erotettu osa Iljanvaara RN:o 39:3 kartan yläosassa oli osa kotitilaamme.

Tilukset kartoittanut uudestaan halkomista varten, halkomisen toimittanut ja
jakorajat maalle paaluttanut ja pyykittänyt vuonna 1915

Aaro Lehtinen
varamittaari

Kuutta: Eino Eskelinen
maanom. asukult.

Kuva: Janne ja Hanna kesällä 1929 juuri tilalle muuttaneina. Sylissä Erkki ja Liisa

Haapalahdessa oleva Mikko Tykkyläisen (1814 – 1877) asuinpaikka Tykkylä on ollut Tykkyläisten hallussa vuokratilana jo vuodesta 1922 asti. Oliko Aution perintötila, josta siis kotipaikkamme on lohkottu, Tykkyläisten hallussa vuokratilana ennen vuotta 1859, ei ole tiedossa.

Kotimökillemme uusi elämä

Niilo Tykkyläinen, Kuvat Matti Tykkyläinen

Kotimökkimme valmistui syksyllä 1939 juuri ennen talvisodan syttymistä. Talo oli ympärivuotisesti asuttuna 24 vuotta aina vuoteen 1973 saakka, jolloin vanhempamme muuttivat talveksi Uimaharjuun. Talo oli sen jälkeen vanhempiemme kesäasuntona ja perheen yhteisenä kesämökinä. Talvet se oli kylmillään. Talon ja muiden rakennusten kuntoa ylläpidettiin mm talkoovoimin.

Talo oli lähes 60 vuotta vanha kun se vuonna 1998 siirtyi Matti-veljen omistukseen. Matti päätti peruskorjata rakennuksen.

Aikaisempaa historiaa

Enon kunta oli aikaisemmin osa Suur-Ilomantsia. Ruotsi-Suomen ensimmäisessä Pähkinäsaaren rauhan rajankäynnissä se jäi rajan itäpuolelle silloisen Novgorodin hallintaan. Väestö oli silloin ortodokseja ja kirkollisesti Valamon ja Konevitsan luostarien vaikutusalueella. Vuonna 1617 tehty Stolbovan rauha Ruotsin ja Venäjän välillä muutti hyvin voimakkaasti oloja Enossa. Ruotsin verotus ja kirkon käännytystyö sai suuren osan ortodokseja muuttamaan Venäjälle. Juuri Enossa väestön muutos oli suurin. Lähes kaikki ortodoksit muuttivat pois ja tilalle tuli uudet asukkaat lähinnä Savon suunnasta. Niin tulivat Tykkyläisten esi-isätkin. Kirkonkirjoista näkyy, että ensimmäiset kirkonkirjoihin kirjatut Tykkyläiset löytyvät 1600-luvun loppupuolelta. He ovat luultavasti Enoon muuttaneiden perheiden lapsia tai lapsenlapsia. Kotipaikkamme historiasta näiltä ajoilta ei ole mitään dokumenttia. Voisi kuvitella, että kotipaikkamme asutushistoria lähtee jo Ruotsin vallan ajoilta ennen vuotta 1808. Kotipaikkamme nimi Iljanvaara tulee ortodoksimunkin Iljan nimestä, joka 1500-luvulla teki matkan Suur-Ilomantsin alueelle.

Kuva. Kotimökki 1940-luvulla. Kuvassa Isä-Janne ja tyttäret Impi ja Liisa

Kuntotarkastus

Kuntotarkastuksessa vakavimmat puutteet olivat lattiapalkkien lahoaminen ja vanhan leivinuunin kunnan rapistuminen. Alkoi noin kolmen vuoden kestävä saneerausprojekti, jolla talolle annettiin uusi elämä.

Talon 6 m pitkät lattiapalkit eli ”liesat” ilman välitukia oli tuettu päistään perusmaan päälle. Niiden alla vesieristys oli tuohikerros. Tuohi on hyvä eriste, mutta kestää kokemuksen mukaan 40 vuotta. Jo ennen Matin remonttia palkkeja oli tuettu välituilla. Hirsiseinät olivat säästöbetonin päällä, vesieristys oli piki. Parissa paikassa pikieristys oli huonosti onnistunut ja niissä alin hirsi oli lahonnut. Hirsiseinät olivat muuten hyvässä kunnossa.

Kuva oik. Tuvan alkuperäinen leivinuuni oli erinomainen lämmön antaja. Vuosikymmenet ja kylmät talvet olivat kuitenkin rapistuttaneet sitä.

Lattiat ja uuni uusiksi

Talon sisällä suurin tehtävä oli lattian ja uunin uusiminen. Uunin savupiippu oli perustettu kalliolle ja oli kunnossa. Muutoin uuni ja lattia piti uusia täydellisesti.

Lattian alla oli ollut ajan tavan mukaan kuoppa, joka aikaisemmin toimi kellarina. Kuoppa oli vuosien varrella sortunut reunoiltaan. Kuoppa täytettiin soralla ja sorapatjan päälle lattian alle valettiin betoni. Lattian alle tuli lämpöeriste ja sen alle tuuletus koko alueelle.

Sisätilat säilyivät uunia lukuun ottamatta entisellään. Alkuperäiset hirsiseinät ovat entisellään hyvin puhdistettuina. Ikkunat on käyty läpi uudistamalla rikkimenneet lasit ja säilyttämällä mahdollisimman hyvin vanhoja kitillä tiivistettyjä ruutuja. Alkuperäisiä ikkunalaseja ja kittitiivistyksiä on säilytetty mahdollisimman paljon.

Kuva. Kamarin lattian alla oli lattiapalkkia tuettu välituella

Kuva. Vanha uuni korvattiin pienemmällä leivinuunilla, Kuvassa näkyy lattian koolaus, jonka alla ilmarako ja betonilaatta

Kuva: Lattian laudoitustyö meneillään. Koolauksen välissä on lämpöeriste ja sen alla tuuletusrako

Kuva. Kuvassa remontin lopputulos talon sisällä. Tuvan ilme huonekaluineen on säilynyt mahdollisimman paljon entisellään. Talotekniikka on nykyaikaistettu.

Tuvan yläpohja oli sisäänpäin kunnossa. Vintin puolella oli välipojan päällä ollut vain multakerros ja irtolaudoitus siellä liikkumista varten. Multakerroksen tilalle tuli lämpöeriste.

Talon ulkopuolelta uusittiin pääosin vuorilaudoitus, joka auringon puolelta oli täysin hapertunut. Talon ja ulkorakennusten sähköistys ajantasaistettiin.

Kuva. Ikkunalasit olivat pääosin ehjiä 1930-luvulta. Niiden kittitiivistykset ovat jo rakennushistoriallisesti arvokkaita. Suurin osa niistä säilyi entisellään

Pihapiirin remontti

Talon pihapiiri on vuosikymmenten aikana muuttunut olennaisesti peltojen metsittämisen kautta. Myös pihapiiri koki suuren muutoksen remontissa.

Isä-Jannen aikana rakennetut navetta ja aitta olivat jo suurelta osin huonossa kunnossa. Niitä oli jo merkittävästi korjattu talkootyönä tilan autioitumisen jälkeen.

Navetasta on jätetty entiselleen hirsiosa ja purettu ränsistynyt lato-osa ja lantala. Navetta

katettiin peltikatolla muiden rakennusten tapaan

Aitta oli pahimmin ränsistynyt. Niinpä aitta purettiin kokonaan ja rakennettiin samalle paikalle aivan uusi aitta. Uudessakin aitassa on käytetty mahdollisuuksien mukaan vanhan aitan rakennusosia.

Kaikki rakennukset on maalattu uudelleen.

Kuva. Vasemmalla 1940-luvun lopulla rakennettu aitta jo uudelleen katettuna ja remontoituna 1970-luvulla. Oikealla uusi aitta rakenteilla samaan paikkaan

Peltojen metsittämisen myötä pihapiiri on olennaisesti muuttunut tilan autioitumisen jälkeen. Olennaisia ovat kuitenkin pihapiirin rakennukset tupa, aitta ja navetta. Peltojen paikalla kasvaa kaunisrunkoinen koivikko.

Remontti oli suururakka

Matti on usein todennut, vanhan talon remontointi ajanmukaiseksi oli todella iso urakka. Olennainen merkitys oli sillä, että Sirkka-vaimo antoi kaiken tukensa projektille ja oli mukana sekä henkisesti että fyysisesti työmaalla. ”Ilman Sirkkan tukea ja osallistumista tästä ei olisi tullut mitään”, sanoo Matti..

Kuva. Pihapiiri syyskuussa 2013

Kuva. Kotimökkimme valmistui syksyllä 1939. Talven 1939-40 talo oli kylmillään talvisodan evakkoreissun ajan. Kuvassa Janne ja Hanna sekä Matti ja serkkupoika Tapani Tykkyläinen uuden talon portailla

Kuva. Matti kotimökkinsä rappusilla 74 vuotta talon valmistumisen jälkeen elokuussa 2013. Kotimökki on paremmassa kunnossa kuin koskaan aikaisemmin

Muut mediat

Kirkkotie 25.4.2012

Joensuun ev.lut seurakuntien lehti, Teksti ja kuva Kari Tanskanen

Paksu lumipeite verhosi vielä kaksi viikkoa sitten Enon sankarihautausmaata, jonka reunaan alkukesällä pystytetään Kevyt Osasto 15:n muistokivi. Kuudensadan miehen osasto muodostui lähes kokonaan enolaisista miehistä, joista kaksi on elossa; 90-vuotias Sakari Sarola (vas.) ja kohta 95 vuotta täyttävä Juho Immonen. Osasto toimi jatkosodassa vuoden ajan ja sinä aikana ankarissa taisteluissa osaston miehistä menetettiin 86, lisäksi 161 haavoittui. Muistokivi on samalla kunnianosoitus kaikille sodissa taistelleille enolaisille.

ENOLAISEN KEVYT OSASTO 15:N MIESTEN MUISTOLLE – KAKSI ON JÄLJELLÄ

Kuvateksti: Paksu lumipeite verhosi vielä kaksi viikkoa sitten Enon sankarihautausmaata, jonka reunaan alkukesällä pystytetään Kevyt Osasto 15:n muistokivi. Kuudensadan miehen osasto muodostui lähes kokonaan enolaisista miehistä, joista kaksi on elossa; 90-vuotias Sakari Sarola

(vas.) ja kohta 95 vuotta täyttävä Juho Immonen. Osasto toimi jatkosodassa vuoden ajan ja sinä aikana ankarissa taisteluissa osaston miehistä menetettiin 86, lisäksi 161 haavoittui. Muistokivi on samalla kunnianosoitus kaikille sodissa taistelleille enolaisille

Kesäkuussa 1941 – vähän ennen jatkosodan syttymistä – perustettiin Enon Kaltimossa Kevyt Osasto 15, johon kuului lähes 600 sotilasta. Osasto koostui miltei kokonaan enolaisista. Se toimi vuoden ajan kesään 1942, ja eteni pitkälle Itä-Karjalaan ja kävi useita ankaria taisteluja. Nyt osastolle puuhataan muistokiveä Enon kirkkotarhaan. Osaston enolaisista miehistä on kaksi elossa.

”Kyllä se jo silloin Osastoa perustettaessa arvattiin, että sota tästä tulee”, muistelee 90-vuotias **Sakari Sarola**. Hän oli silloin 19-vuotias - Osaston nuorin mies. Hän toimi kirjurina, ja aseveli **Juho Immonen** (kohta 95

v) oli viestijoukoissa. Jatkosota syttyikin viikko Osaston perustamisen jälkeen. Muistohankkeessa mukana oleva **Matti Hyttinen** on perehtynyt Osaston historiaan, mikä liittyy sikäläkin hänen elämäänsä, että isä taisteli näissä joukoissa. ”Aina kun Vanhan Kaltimon Alavin mutkassa ajettiin, hän totesi, että tästä lähdettiin jatkosotaan.

”Kevyen Osaston miehistö liikkui polkupyörillä. ”Sen tehtävänä olivat tiedustelu, joukkojen sivustojen ja selustan suojaaminen, iskut kohteisiin, viivytys- ja takaa-ajotehtävät sekä liikkuvana reservinä toimiminen”, toteaa Hyttinen.

Tulikaste Hämekoskella

Osasto sai tulikasteensa heinäkuun puolivälissä Hämekosken taistelussa Laatokan Karjalassa. Joukkojen tavoitteena oli saada Hämekosken silta haltuun, mutta vihollinen ehti sen räjäyttää.

”Siellä oli kovat taistelut; 22 miestä kaikkiaan menetettiin, ja samoin 22 haavoittui. Pellot olivat tielle päin, oli aukeaa; ei tarvinnut paljon päättään nostaa, kun vihollinen pystyi ampumaan”, kertoo Sarola.

Hämekosken taistelujen ohella Osasto kävi useita muitakin kiivaita taisteluja; se riveistä kaatui ja katosi sotatantoreelle 86 sotilasta, ja lisäksi 161 haavoittui. Tämä on 40 prosenttia kokonaisvahvuudesta.

Hämekoskelta Osaston matka jatkui Helylään, jossa sodan näkymät olivat hurjat. ”Helylässä tavattiin paljon kaatuneita vihollisia – joukossa oli myös naissoilaita. Se oli kuuminta kesää – mahat olivat kaatuneilta turvonneet. Siellä makasi myös hevosia, turvonneita, kaviot taivasta kohti”, kertoo Sarola.

Pyörät upposivat mutaisiin teihin

Kevyt Osasto 15 eteni lopulta monien vaiheiden jälkeen pitkälle Itä-Karjalaan Kopovan korpeen. ”Se oli itäisin paikka, missä suomalaisia sotilaita oli asemissa. Täällä Osasto oli hyökkäysvaiheen jälkeen puolustuslinjassa, ja sen tehtävänä oli mm. partioida alueen maastoja”, kertoo Hyttinen. ”Kaltimosta Kopovaan on linnuntietä 410 kilometriä, mutta nämähän kiersivät hirmuisen pitkän reitin. Lisäksi korpimaiden kuraisilla teillä oli polkupyörällä liikkuminen usein hyvin raskasta. Pyörä upposi mutaan ja särkyi, samoin autoja. Eteenpäin oli kuitenkin päästävä”, jatkaa Hyttinen.

Taistelu Nikitinskajassa

Taistelut koskettivat läheltä myös kirjurina toiminutta Sarolaa. Oltiin joulukuussa 1941 Syvärillä Nikitinskalan kylässä, jonne vihollisosasto tunkeutui. Lainaus **Ari Hirvosen** kirjoittamasta Osaston historiikista ”Kaltimosta Kopovaan”: ”Eräässä talossa ollut kirjuri Sakari Sarola sieppasi

konepistoolin ja pari lipasta sekä alkoi ampua ikkunasta. Taistelulähetä Viljo Häkkinen painui samasta talosta ulos, mutta vihollinen ampui hänet pihalle. Sarola teki lakanasta lumipuvun, sillä omansa hän oli antanut etulinjan miehille, ja saattoi mennä ampumaan talon nukalta käsin hakien välillä sisältä lisää lippaita. Hämärtyvässä iltapäivässä vihollisen aseiden suuliekit paljastivat oikean ampumasuunnan ... Kun (komppanianpäällikkö) Mustosen ärjyntä alkoi kuulua taistelun äänien yli, alkoi tilanne tutua Sarolasta jo paremmalta.”

Hyökkäysvaiheessa yhteyksiä kotiin ei juurikaan ollut. ”Ne laskivat vain viikkilomille ja omaisten hautajaisiin. Ainut loma minulla oli kun veli kaatui ja pääsin hautajaisiin. Arkun kanteen oli kirjoitettu: ’Ei saa avata’. Oli miina tehnyt pahaa jälkeä”, muistelee Sarola.

Joukkoja järjestettiin uudelleen kesällä -42, ja silloin hajotettiin myös Kevyt Osasto 15.

”Yhtenä syynä saattoi olla sekin, että jos sodan jatkuessa Osastolle tulee pahoja tappioita, ei menetä kerralla saman pitäjän miehiä”, arvioi Hyttinen.

Muistokivi kirkkotarhaan

Enosta tehtiin viime kesänä matka Kevyt Osasto 15: reittiä mukaillen Itä-Karjalaan.

Matkalla syntyi ajatus muistokiven pystyttämisestä. Eno-seura anoi lupaa kirkkoneuvostolta, joka myönsi sen helmikuussa. ISuunnitelman mukaan muistokivi on panssariestekivi, johon kiinnitettävään metallilaattaan tulee teksti:

”Enolaisen Kevytosasto 15:n miesten muistolle. Kansalaisjärjestöt”. Muistokiven paljastustilaisuus on suunniteltu pidettäväksi Eno-päivien aikana 8.7.

Veteraanien arvostus on viime

vuosikymmeninä noussut huomattavasti.

Sakari Sarola muistaa vielä vuosikymmenten takaa korkea-arvoisen valtiovalan edustajan syyttävän tokaisun ”Mitäs sinne läksitte”. Nyt on tilanne aivan toinen, mistä yhtenä merkinä on vuosittain vietettävä kansallinen veteraanipäivä. ”Kyllä se siltä tuntuu, että meitä veteraaneja on nyt ajateltu”, sanoo Sarola muistokiven paikkaa katsellessaan.

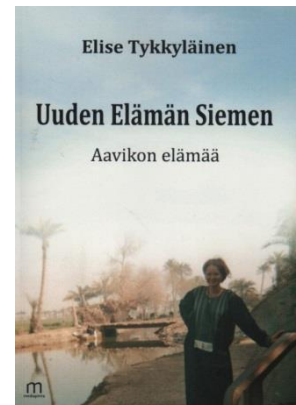
Paluu Aavikolle

Elise Tykkyläinen

”Elämän polkuni on johdattanut minut Egyptiin, jossa asuin puolisentoista vuotta ollessani noin parikymppinen. Tuona aikana rakastuin beduiiniin ja sain lapsen hänen kanssaan. Teokseni ”Uuden Elämän Siemen” kertoo noista elämänvaiheista.

Nyt myös Uuden Elämän Siemenen jatko-osa - **Paluu Aavikolle** - on ilmestynyt. Se kertoo matkastamme Egyptiin tyttäreni kanssa. Teimme tuon matkan vuonna 2007, kun olimme jo asuneet Suomessa vakituisesti useita vuosia. Tässä kirjassa lapsi kohtaa isänsä ja lapsen äiti joutuu kohtaamaan menneisyytensä. Egyptin matkalle on lähdettävä, jotta yhteys Egyptin sukulaisiin säilyisi. Varoitin, kertomus on jännittävä!

Olen tullut kohtaamaan pelkoni. Olen tullut ottamaan mittaa voimistani. Olen tullut selvittämään, millainen asenne sukulaisilla on minua kohtaan ja onko Monan vielä mahdollista pitää yhteyttä heihin. Olen tullut toteamaan sen, että minä olen ollut sokea.”
(Lähde: Mediapinta)

Kuva: Elisen edellinen teos ”Uuden elämän siemen”. Sitä on käsitelty sukulehden 2011 numerossa

Kirjaa voi tilata Eliseltä sähköpostilla:

Elise Tykkyläinen: mooni1980@gmail.com;

tai kustantajalta

<http://www.mediapinta.fi/isbn/978-952-235-463-1>

Kuva. Elise tänään työkalunsa kanssa. Kuvassa syntyy uutiskuvaa Ylen pääuutislähetyskeseen Venäjän suurlähetystön luona syyskuussa. (Kuva: Kristiina Tulkki)

Lukijan kynästä
Marjaana Tykkyläinen

Super ruokaa mummolan metsistä

Reitti lammen opotan portille tuli kesän mittaan tutuksi mummolan lehtiä metsälaitumelle ajettaessa tai kotiinpäin noudettaessa. Myöhemmin kesällä, kun lypsikit jäivät äpärikön syöntiin lähipelloille, alkoivat mustikat kypsyä metsissä. Marjamatkoista jäi mieliin hyviä muistoja ja nämä luonnon antimet herättävät yhä vielä intohimoa. Eeva-äiti osasi juonia tilanteen niin, että retkistä metsään muodostui juhlahetkiä.

Marjaan lähdettiin mielellään ja usein koko perheen voimin. Eväskori oli suuri mutta lasten marjavuittimukit pieniä.

Ruimu lammen yli soudettiin omalla veneellä. Keväällä sen tervaamiseen me lapset osallistuimme lähinnä härkentämällä nuotion ympärillä. Hyvin sujui jos tervapänikkä ei kaatunut tuleen. Kellarista juoksutettiin perunoita tuhkaan paistumaan. Monesti mustiksi kärventyneissä maaomenissa oli syömistä vain keskelle jäänyt pieni, vaalea nökäre.

Lammen ylityksen jälkeen matka jatkui Seppäsen metsän halki vievällä hiekkatiellä. Talvella jyrkkärinteiseen mäkeen tehtiin hyppyri, josta minä en koskaan selvinnyt seisoallaan alas asti. Metsätieltä käännyttiin kivilouhoksen ohittavalle lehmipolulle. Suuret keltaiset varoitustaulut luettiin aina pelon sekaisen kunnioituksen vallassa: Sireenien ulvoessa louhoksella ammutaan. Hengenvaarallinen!

Satseffin talo ja rehevä puutarha ohitettiin ihastellen. Kotivävyksi Suomeen pelastuneen laukkuryssä Timofein perhe

Kuva. Marjaana vuoden 2007 sukukokouksessa "Kirkottamaan"-kuvaelmassa

tuli tutuksi. Hänen poikansa Aaron lapset kävivät kanssamme yhtä aikaa koulua. Pienen ja vikkelän miehen kutsumanimeksi vakiintu Simo. Ahkera kalastaja hoiti myös mehiläisiä ja viljeli vihanneksia, etenkin kurkkua. "Meije lapset syöp kurkku nii jotta ne ihan vappisee." Simo ei koskaan oppinut kunnolla suomea. Huvina olikin hänen puheensa matkiminen: "Noo mehilainen se on hyyvä, se lenttä toisen miehen pellole ja tuop sieltä miulle hjunajaa." Verkkoja paikatessaan hän jutteli: "Kaala se on myös hyyvä, sitä varten ei tarvitse kynttä eikkä kylvä. Heittä verkko vetteen ja otta vaan."

Kohta oltiinkin jo metsälaitumen veräjällä. Ensin vain ohitettiin pieni mökki talousrakennuksineen. Siinä oli ennen asunut Yrjö ja Hilta Kosonen poikansa Einon kanssa. Eeva kertoi perheestä: Isä

Kosonen oli kiikutellut pientä poikaansa polvellaana ja lepperrellyt: ”Lelivaavi, mejän pien lelivaavi.” Tuo lempinimi seurasi poikaa aikuiseksi asti ja oli monen nyrkkitappelun aiheuttaja.

Yrjön Hilta oli mahdottoman utelias ja varustaisii tien laitaan, kun Eeva ja siskonsa Maria kulkivat lehmien kanssa ohi. Tyttöjen tenttaaminen alkoi jo kuulomatkan päästä: ”Jäiks issäis kottii? Jäiks äitiis kottii? Onks ne käyneet Miiklissä Kormannon Annin seuroissa?”

Tyttöjen äitiä Kuuselan Annaa oli turha tentata, häneltä ei irronnut yhtään juorua. Joskus sateisena aamuna siskokset saivat jäädä nukkumaan. Tuvan pöydältä löytyi viesti: ”Äiti lähti marjaan, ajoi mennessä karjaa. Isä on myllytiellä, lapset nukkuvat vielä.”

Eräänä kesänä mustikan kukat paleltuivat eikä marjoja tahtonut löytyä. Eeva ja Maria olivat saaneet laihan saaliin mutta eivät halunneet sitä Hiltan tietoon. Niinpä he täyttivät ämpärin sammalilla ja laittoivat päälimmäiseski ohuen kerroksen mustikoita.

Nähdessään tyttöjen tulevan Hilta ryöksähti tietämään, olivatko nämä saaneet saalista. Voi sitä päivittelyn määrää, kun lapset kantoivat välissään täyttä ämpäriä. ”Voi hyvä ihme, voi hyvä ihme, mistä työ löysittä noin paljo marjaa? Eihä siellä oo ies varsijakkaa, ko lehmät on syöneet nekkii.”

Eeva ja Maria kyllästyivät Hiltan alituisen utsimiseen ja päättivät panna tälle jauhot suuhun. Yhtenä päivänä he

keksivät kysymyksiä koko matkan, kotoa Kososten mökille asti. Hiltan ilmaantuessa valmiusasentoon portilleen tytöt alkoivat vuoro vedolla ja taukoamatta pommittaa äimistynyttä mökin akkaa kysymyksillä. Sinne jäi Yrjön Hilta seisomaan ällistyneenä, monttu auki.

Nyt oltiin perillä laitumen portilla. Siitä kukin suuntasi taholleen parasta paikkaa etsimään. Montaa askelta ei ehditty metsän puolelle, kun Toivo-isä kyykistyi poimimaan ensimmäisiä marjoja. Hän keräsi tarkasti ja löytyi evästauon alkaessa yhä samoilta paikoilta. Toivon keräämät marjat olivat niin roskattomia, että ne saattoi kauhoa suoraan ämpäristä pakasterasioihin.

Me lapset hajaannuimme täyttämään omia mukejamme kukin taholleen. Eeva kulki pitkät reitit poimurin kanssa kartoittamassa maastoa mutta sai silti nopeimmin ämpärinsä täyteen. Muonamajurin merkkivihellys kaikui ja kaikki kerääntyivät taukoa pitämään. Metsään viritettiin nuotio, eväät kaivettiin esiin ja kaivatut limsapullot aukaistiin.

Kotona saalis siivottiin pullapeltejä hyödyntäen. Lasipurkeissa kellarin hyllyillä ja myöhemmin pakastimen kylmässä povessa marjat säilyivät pitkälle talveen.

Parhaimmillaan ne tietysti olivat tuoreeltaan maidon ja sokerin kanssa. Ja miten ihanaa oli lämmin mustikkapiiras, jonka päälle sipaistiin voita. Tapa jota länsisuomalainen mieheni ei lakkaa hämmästelemästä.

Äiti Hannan ja Väinön Hiljan juttelua

Kapelo vedestä 1950-luvulla

Naapurin emäntä Väinön Hilja pistäytyy kylään

Muistiin merkinnyt Niilo Tykkyläinen, Hannan poika

- No päivvee talloon.
- No päivvee. Mittee sinne nuapurriin kuuluu.
- No ei kuulu mittää. No minä tulin käymmään kun meillä kävi vieraita Pankakoskelta ja piti teurastoo yks vuona, jotta suattiin ruokkoo vieraille. Tässön vähä teillehii tuoretta lihoo jotta suatta sakille lihakeitto. Pikkunehhan tuo vuona oli van kyllä siitä keiton suapi.
- No, kiitos kiitos. Hyvähän soon välillä syyvvä tuoretahii lihoo. Tuo sijan liha lihaputsissa onnii jo hirmu suolasta. - Se tulloo tuo heinaikahii. Janne käytti männeellä viikolla viikatteet sepässä, jotta on millä alottoo. Poijat on vielä tämän viikon savotassa van sehhii pittää lopettoo kesäksi, työjjohtaja ol käynnä sanomassa.
- Niihän se kävi Väinöhii sepässä. Nythän tuo näyttäs, jotta tulloo hyvät heinäpouvvat. Vaikka eihän sitä tiijä vaikka tulis saik' kesä. Vaikka eipä se ois hyvä jos tulis hirmu kuivahii kesä, niinkun ol viime kesänä.
- No kyllä sool kuiva kesä. Meijjän kaivosta loppu vesj jo juhannukselta. Sevverran oli vettä, jotta ruokaveiks riitti juhannukseen asti. Kauhalla piti kaivon pohjasta ottaa ruokavesj, van sitte loppu tyyten. Saunnoo ei lämmitetty monneev viikkoon. Pennut kävi uimassa Naurislammissa van liekkö nuo siellä pesseytyynnä sen kummemmin. Onneks elukoille ol vettä mutahauvassa ja Kukkolan suolla. - Nythän meijjän kaivossa on ollut vettä paremmin. Suattas riittee, vaikka tulis kuiva kesä.
- Meillähii on nyt riittännä ves siinä yläkaivossa. Van eihän sitä tiijä, jos tulloo hirmu kuivat. Lähteessähan tuota vettä on riittännä, van kun se on siellä mäin alla.

Kuva. Äiti-Hanna vuonna 1958

- Viimme syksynähän myö syvennettiin kaivvoo. Se kaivorriittooja sano sillon, kun se riittas, jotta kaivossa riittää vesj - niin kuivvoo kessee ei tuleekkaa. Se sano, jotta jos ei kerralla sua kaivettuu vein tautta niin syvälle kum pitäs, nin syventäkke sitten kun on kuiva kesä. Siellon syvemällä vielä hyvii vessuonnii. Eikähän sitä suatu kaivettuu tarpeeks syväks, kun vettä rupes tulemaan. No niihän myö sitten syksyllä syvennettiin sitä kaivvoo ja vettä tulj. Jeskanehhan se syventi. Sillon kun se tulj syventämmään nin ei meillä ollut miehii pihassa. Impi vain oli sillon pihassa. Jeskanen kahto Impii, jotta jos se uskalttaa tulla hänen kanssaan kaivoon porroo pitelemmään niin hiän kyllä syventää sen kaivon. Impi sano,

jotta kyllä hiän uskaltaa männä. Minnuu vähän pelotti, jotta jos se Jeskanen rupeevaa ahistelemmaan, nin sieltä ei piäse karkuun. Van ei se ollu ahistellu. Pikkunen kuivakarvanen mieshän se ol Jeskane, jotta oishan se Impi suattanna sille pärjätä, jos se ois ruvenna ahistelemmaan. Sitten sool kuulluu huastanna kylällä, jotta hiän oli sen tytön kansa kaivossa ja tytöllä oli ollu isot kökkä tissit. - Van kyllä se kaivorriitooja tiesi, jotta vettä tulloo. Viimme talavenahhii riitti ves, vaikka monessa talossa kaivot olivat kuivanna.

Van kyllä siton suanna ikäsä olla vein puutteessa. Olj se, kun miehet olj savotassa ja lehmille piti olla joka päivä putsit täynnä vettä Matti ja Aune olj vielä keskenkasvussii, nin

siinolj hirmu savota. Aune ja Mattihan ne kelekalla veti tuolta lähteeltä vastamäkkeen. Mielelläähän nuo pennut on vettä kantanna, vaikka myötääsä sitä suapi kanttoo. Tuo Jannen veli Yrjöhhii kävi silloin kuivana kesänä ja ihmettelj, jotta miten työ tuletta toimeen, kun ei ou vettä kaivossa. Tuvan vesjkorvossa ei yhesti ollu vettä Yrjölle, nin Matti ol niin terhakka, jotta pani hevosen valjaissiin ja ol lähössä vein hakkuun lähteeltä. Yrjö sitä ihmetteli, jotta miten se tuommonen keskenkasvunen poijan kelekkura on suanna hevosen kiinni aijasta ja valjaissiin ja rinnustimen tiukalle, kun jalat ei ylety länkiin. Sitä se Yrjö päivittelj, kun niillä kaupunkilaisilla vettä tulloo kuvvain ranan aukassoo.

Kuva. "Sua lähde kaunis katselen". Tästä lähteestä kannettiin ruokavesi, kun kaivo oli kuivana. Lähteen katteet on aika syönyt.

Kuva. Väinön Hiljan ehtymätön lähde pitkän rinteen alla. Katos on edelleen paikallaan ja lähdeä käytetään kun Hiljan jälkeläiset käyvät lomailemassa mummon autiossa talossa. Tässä käytiin kuivina aikoina meidänkin pyykki huuhtomassa

Antti Ikonen

Heini Ikonen on nuori mestarijuoksija

Enon Iljalan Mikko Tykkyläisestä (s. 1855) polveutuva **Heini Ikonen** (s. 1999) asuu Hankasalmella isänsä Antin, äitinsä Helin sekä sisarustensa Helmin ja Onnin kanssa. Heini käy peruskoulun kahdeksatta luokkaa ja harrastaa tavoitteellisesti kestävyysjuoksua.

Heinin kipinä kilpajuoksuun syttyi touku-kuussa 2008 piirinmestaruusmaastojuoksuissa Viitasaarella, josta kotiin viemiseksi tuli voitto alle 9-vuotiaiden sarjasta. Alkuvuodet harrastaminen oli lähinnä innokasta kilpailamista. ”Harjoittelu” oli luonnollista lapsen liikkumista, kuten kotipihassa isosiskon kanssa hiihtelyä. Tulokset kuitenkin kehittyivät vauhdikkaasti ja kaudella 2010 Heini nousi omassa ikäluokassaan 1000 metrin ratajuoksussa jo kolmen parhaan joukkoon koko Suomessa. Tavaksi tuli koko perheen voimin kiertää tärkeimmät kansalliset kilpailut kuten Finlandia Junior Games ja Kestävyyskarnevaalit, joista edellisestä Heini sai neljä pronssimitalia vuosina 2009–2012 ja jälkimmäisestä samoina vuosina neljä perättäistä voittoa. Maastojuoksun SM-kisojen yhteydessä järjestetyistä Flying Finns-juniorimaastoista Heini voitti kultamitalit vuosina 2010 Lahdesta sekä 2012 Pudasjärveltä. Vuonna 2011 Nivalassa sijoitus oli 3. Myös Koululiikuntaliiton valtakunnallisista kisoista Heini on saavuttanut palkintosijoja.

Yleisurheilun virallisista Suomen mestaruuksista on mahdollista päästä kilvoittelemaan sinä vuonna, jolloin täyttää 14 vuotta. Heini aloitti tavoitteellisen harjoittelun syksyllä 2012 Jyväskylän Kenttäurheilijoiden juniorivalmennusryhmässä, vaikka omana seurana säilyi edelleen Hankasalmen Hanka. Järjestely tarkoitti kahta yhteisharjoituskertaa viikossa Jyväskylässä, 55 kilometrin päässä kotoa Hankasalmelta. Lisäksi ohjelmaan kuului omatoimista harjoittelua 2-3 kertaa viikossa.

Alkuvuoden 2013 hallikausi antoi viitteitä, että harjoitus oli purrut. Maaliskuun alussa

Kuva. Heini Ikonen loppusuoralla matkalla Suomen mestariksi T14 sarjassa Orimattilan urheilukentällä elokuussa 2013.

Kuva. Heini palkintojenjaossa Suomen mestarina

tuli uran ensimmäinen sarjavoitto Suomen suurimmista nuorisohallikisoista, Tampere Indoor Junior Gamesista T14-sarjan 800 metriltä. Sen jälkeen alkoi sairastelu, jonka syyksi paljastui urheilijoiden keskuudessa pahamaineinen mykoplasma-infektio. Parin kuukauden mittaiseksi venynyt toipumisjakso näkyi ja tuntui alkukauden kilpailuissa, mutta kesän mittaan olotila parani. Heinäkuun Heini rauhoitti rakentavalle harjoittelulle ja elokuun alussa 800 metrin aluemestaruuskisa Saarijärvellä antoi jo hyviä lupauksia.

Suomen mestaruus tuli Orimattilassa

Elokuun 24. päivänä 2013 klo 16.45 starttasi Orimattilan urheilukentällä T14-sarjan 800 metrin SM-kilpailun ”kuuma erä”. Lähtöviivalle asettui 11 tyttöä. Ensimmäinen kierros eteni maltillisella vauhdilla ja Heini tarkkaili tilannetta joukon keskivaiheilla. Toisen kierroksen takasuoralla kärjessä tapahtui selvä rytminvaihdos, johon Heini reagoi välittömästi nousemalla kolmanneksi. Kolme juoksijaa näytti nyt erottuvan. Viimeisen kaartein taittuessa loppusuoraksi Heini rynnisti johtoon, eikä kilpakumppaneilla ollut voimia vastata. Maalissa eroa hopeamitalistiin oli viisi metriä. Hillitty käsien kohotus maalilinjan jälkeen, iloinen hymy ja halausten vastaanotto onnittelevilta kilpasiskoilta olivat ensimmäiset toimet, sitten oli hieman käytävä tasaamassa hengitystä radan pinnan tasalla. Loppuaika 2.21,34 oli Heinin uusi ennätys.

Heinin mielestä harjoittelu ja kilpaileminen on mukavaa. Se olotila, kun on harjoituksissa laittanut itsensä koville tai kun kilpailussa on onnistunut saamaan itsestään kaiken irti, on Heinin mukaan todella hieno tunne. Heinin suunnitelmissa on pyrkiä peruskoulun jälkeen Jyväskylään urheilulukioon ja toiveena on yltää juoksijana yleisessä sarjassa kansalliselle kärkitasolle.

Kuva. Tytär Heini sai mitalin juoksusta ja isä Antti palkittiin valmentajan SM-mitalilla

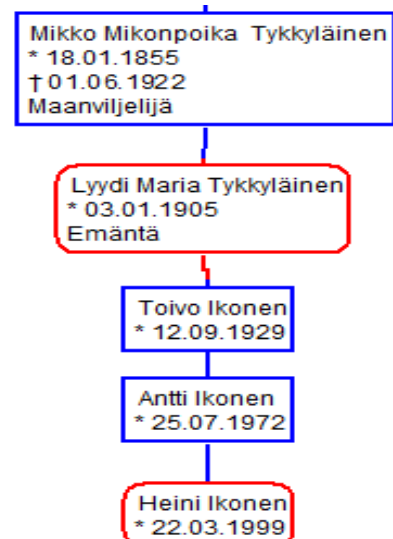
Päättäneen kauden loppuun saakka Heinin henkilökohtaiseksi valmentajaksi on merkitty oma isä Antti, mutta syksystä 2013 alkaen Heinin valmentaja on virallisesti **Ari Nummela**, joka on toiminut mm. Suomen yleisurheilumaajoukkueen juoksujen lajivalmentajana. Harjoittelu jatkuu edelleen hienossa ja innostavassa Jyväskylän ryhmässä, jossa harjoittelee kaikkiaan kymmenkunta nuorta juoksijaa.

Heinin tuloksia ja kilpailuja voi seurata osoitteesta www.tilastopaja.fi, jonne suomalaisten yleisurheilijoiden suoritukset päivittyvät yleensä vuorokauden sisällä kilpailutapahtumista.

Heinin ennätyksiä juoksuradalla 2013

100m	13.78
300m	44.03
800m	2.21,34
1000m	3.10,16
2000m	7.05,87

Heinin sukupuuta

Internetistä lainattua

Tarinagolf menestyy Tykkyläisten voimin

Julkaistu: 30.7.2012

Mikko Tykkyläinen Tsemppitour-rankingin voittoon !!

Tarinan (Tarinagolfin) menestys jatkuu - nuorimmat kilpailevat juniorit pelasivat kesän aikana Tsemppitouria menestyksekkäästi.

Mikko kolmen kisan mestariksi

Tarinalaisista parhaiten menestyi vasta 11-vuotias Mikko Tykkyläinen ottamalla poikien 12 v. sarjan rankingin voiton. Mikko oli rankingissa suorastaan ylivoimainen pelaamalla kerran neljänneksi, kerran toiseksi ja vielä parantamalla loppukaudesta voittaen kaikki kolme viimeistä kisaa.

Mikko Tykkyläinen pelasi Itäisen alueen Tsemppitour -rankingissa mestariksi alle 12 vuotiaiden sarjassa.

Julkaistu 24.6.2013

Hanna Tykkyläinen toiseksi Tsemppitourilla Jaalassa

Tsemppitourin kolmas osakilpailu käytiin Lampilagolfin kentällä Jaalassa. Tarinaan jälleen menestystä. Hanna Tykkyläinen poki toisen palkinnon Lampilagolfin TsemppiTour kisassa.

Lähde. Golf-liiton internetsivut

Hannaa ja Mikkoa valmentaja on isä-Mika Aarnenpoika. Golfia harrastaville tiedoksi, että Mikan tasoitus on siellä seitsemän paikkeilla.

Lähde: Golf-liiton internetsivut

Kuva: Hanna Tykkyläinen ja TsemppiTourin palkintopokaali

Marjaana Tykkyläinen [Uuhkalinnun mailla](#) – Siikalahden kesää -näyttelyssä

Siikalahti on [Parikkalan Simpelejärven](#) umpeenkasvanut lahti Kaukolan kylässä. Se on yksi Sisä-Suomen parhaimmista lintukosteikoista. **Uuhkulinnan mailla – Siikalahden kesää** –luontoa ja elämää. Neljässä paikassa esillä oleva kiertävä näyttely on avattiin Savonlinnan maakuntamuseossa toukokuussa 2012 ja päättyy kesällä 2014 Parikkalaan. Sukulehden ilmestyessä sen on nähtävillä Seitsemisen luontokeskukseen Ylöjärvellä.

Näyttelyssä on esillä maalauksia, tilataidetta, luontokuvia, äänimailmaa, veistoksia ja kansanperinnettä. Marjaana on yksi näyttelyn kolmesta taiteilijasta.

Näyttely avattiin Savonlinnan Riihisaareessa. Näyttely oli siellä hyvin suosittu. Kävijöitä oli 18424 henkilöä. Sukulehden painoon mennessä näyttely on siirtynyt Seitsemisen luontokeskukseen.

Kuva oik. ”Sammakot, lepakot ja perhoset ovat muuttaneet Riihisaareen! Taiteilija Marjaana Tykkyläinen miettimässä ensi viikolla avautuvan Uuhkalinnun mailla - Siikalahden kesää -näyttelyn ripustusta. Monenlaista muutakin kietovaa oli pärekoreissa odottamassa purkua... (teksti internetistä toukokuu 2012)

Kuva. Sammakoinstallaatio

*”Sammakon suku
ihmistä miettimättä
kurnuttaa yönsä.
Lammikossa pulputtaa
kevät, huumaava tunne.”*

Kuva. Näyttelystä Seitsemisen luontokeskuksessa

Keramiikkataiteilija Leo Tykkyläinen

Niilo Tykkyläinen

Sukuseuramme jäsen Tarja Rantama kutsui sukulehden toimituksen kotiinsa esitelläkseen isänsä Leo Tykkyläisen töitä. Työt olivat vuonna

1984 Leon kuoleman jälkeen Helsingin Seurasaarella pidetyn näyttelyn esineitä. Leon sukujuuret ovat Enossa.

Kuva vas. Leo Tykkyläinen vuonna 1979 luonnollista kokoa olevan apinahahmon vierellä. Leon tuotannossa näkyi apinan lisäksi monia muita eläinhahmoja

Kuva oik. Tarja esittelee Leon teosta, joka kuvaa kalamiehen unelmasaalista

Leo Tykkyläinen oli itseoppinut keraamikko

Leo Tykkyläinen oli itseoppinut keraamikko. Hän oli vielä 1940-luvun lopulle ammatiltaan maalari. Sodan jälkeen hän löysi muotoilijan lahjansa. 1940 ja -50 -lukujen vaihteessa syntyi keramiikkaveistoksia, etupäässä naisfiguureja ns. uniikkitaidetta ja samalla kehittyi lasitetun keramiikan sarjatuotanto. Hänellä oli työpaja Helsingin Maunulassa vuoteen 1964 saakka. Tmi Leo Tykkyläinen valmisti ja markkinoi pieniä keramiikkafiguureja koko maassa lähinnä suuriin tavarataloihin. Leon tuotannossa oli runsaasti luonnon villieläimiä, apinoita, bambi-hahmoja ja sammakoita sekä afrikkalaisia naisfiguureja.

Leon keraamikkouran alkuaikoina keraamikot olivat pääsääntöisesti sivutoimisia. Tarja kertoo, että kun Leo 1950-luvulla esitteli vieraille itsensä

keraamikoksi, niin ennemmin tai myöhemmin häneltä kysyttiin, mitä hän leipätyökseen tekee. Keraamikot olivat yleensä alan taiteilijoita, joilla oli leipätyö erikseen

Leon uran kannalta merkittävä tapahtuma oli, kun muumihahmojen luoja **Tove Jansson** ihastui Leon pieniin muumifiguureihin ja antoi Leolle yksinoikeuden niiden valmistukseen. Muumihahmoja oli kymmenen ja Leo yhdessä vaimonsa kanssa valmisti niitä vuoteen 1964 yhteensä 15 000 kpl.

Keraamikkoyrittäjän kannalta hyvin merkittäviä olivat kaupan vapautuminen vähitellen Euroopassa ja erilainen tekninen kehitys. Se

vähitellen muutti kilpailuasetelmaa joihin Leonkin piti sopeutua.

Vuonna 1964 Leo siirtyi Arabian tehtaille malliveistäjäksi ja työskenteli siellä vuoteen 1979, jolloin jäi eläkkeelle. Muumifigureiden valmistus siirtyi myös Arabialle kuitenkin sillä ehdolla, että Leo Tykkyläinen valvoo niiden valmistuksen laatua.

Leo Tykkyläisen sukujuuret Enossa

Leo Tykkyläinen syntyi Petroskoissa v 1919, josta hän siirtyi Helsinkiin kuusivuotiaana. Hän kuuluu Markus Tykkyläisen sukuhaaraan, jonka vanhin tunnettu jäsen Markus Tykkyläinen syntyi Enossa 1741.

Enosta lähti 1860-luvulla useita perheitä Venäjälle pajojen nälkävuosien ja Petroskoin alueen parempien työmahdollisuuksien vuoksi. Leon isoisän isä Taavi (David) Tykkyläinen muutti Venäjälle Petroskoin seudulle 1860-luvun lopulla. Leon isä Mikael muutti takaisin Suomeen 1914. Leo syntyi vuonna 1919 Sortavalassa, josta muutti

Leo valmisti keramiikkaesineitä sarjatuotantoon ja teki runsaasti yksittäistaideteoksia, joita myytiin sekä kotimaassa, että ulkomailla. Leon tuotantoa esiteltiin messuilla mm. Ruotsissa, Belgiassa, Hollannissa ja Sveitsissä.

Suomessa järjestettiin taidenäyttelyt Leon töillä vuosina 1979 Helsingissä Karjala-talolla ja Seurasaarella.

6-vuotiaana perheen mukana Helsinkiin. Taiteelliset ominaisuudet olivat osaltaan isän perintöä. Hän oli monitaitoinen ja maalasi tauluja ja teki keramiikkatöitä. Venäjälle muuttaneista Tykkyläisistä monet palasivat Suomeen 1900-luvun alussa. Todennäköisesti Tykkyläisiä jäi myös Venäjän puoleiseen Karjalaan.

Markus Tykkyläisen suvusta on Olavi Tykkyläinen, Leon setä, tehnyt sukuselvityksen, jota on referoitu sukulehden numerossa vuodelta 2008

Leo Tykkyläisen tuotantoa

Kuva. Yksi merkittävimmistä Leo Tykkyläisen töistä olivat Tove Janssonin satujen muumihahmot yhteensä 10 eri hahmoa. Ne olivat perustana yrityksen taloudelliselle menestykselle. Hänellä oli yksinoikeus niiden valmistukseen omassa yrityksessään. Yksinoikeus niiden valmistuksen laadun valvontaan säilyi vielä muumihahmojen valmistuksen siirryttyä Arabian tehtaille. Kuva on otettu Leon tyttären Tarja Rantaman kotona

Kuva. Pienet keraamiset sarjatuotannossa olleet Bambi-hahmot olivat suosittuja 1950- ja 1960-luvulla.

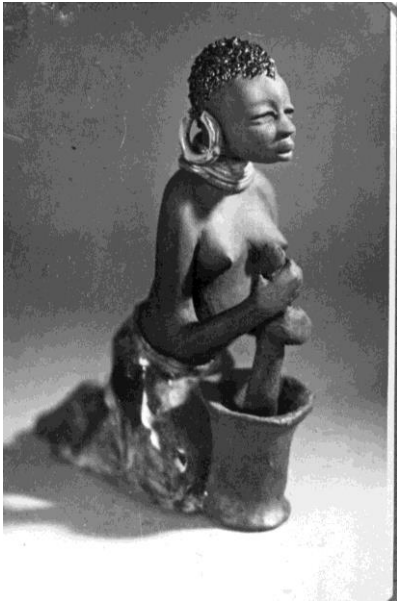

Leo Tykkyläisen uniikkiesineitä

Kuvat. Eläinaiheet, pöllöt ja kalat olivat Leo Tykkyläisen tuotannossa vallitsevia. Oikealla oleva kissa Tarjan lattialla on luonnollisen kokoinen ja houkuttelee silittämään

*Kuva. Afrikkalaiset naisfiguurit olivat usein Leo Tykkyläisen teosten aiheina
Kuva.*

Kuva. Leo Tykkyläisen Nokian liikelahjaksi Mikro-Mikko-tietokoneen markkinointiin suunnittelema Säästöpukki.

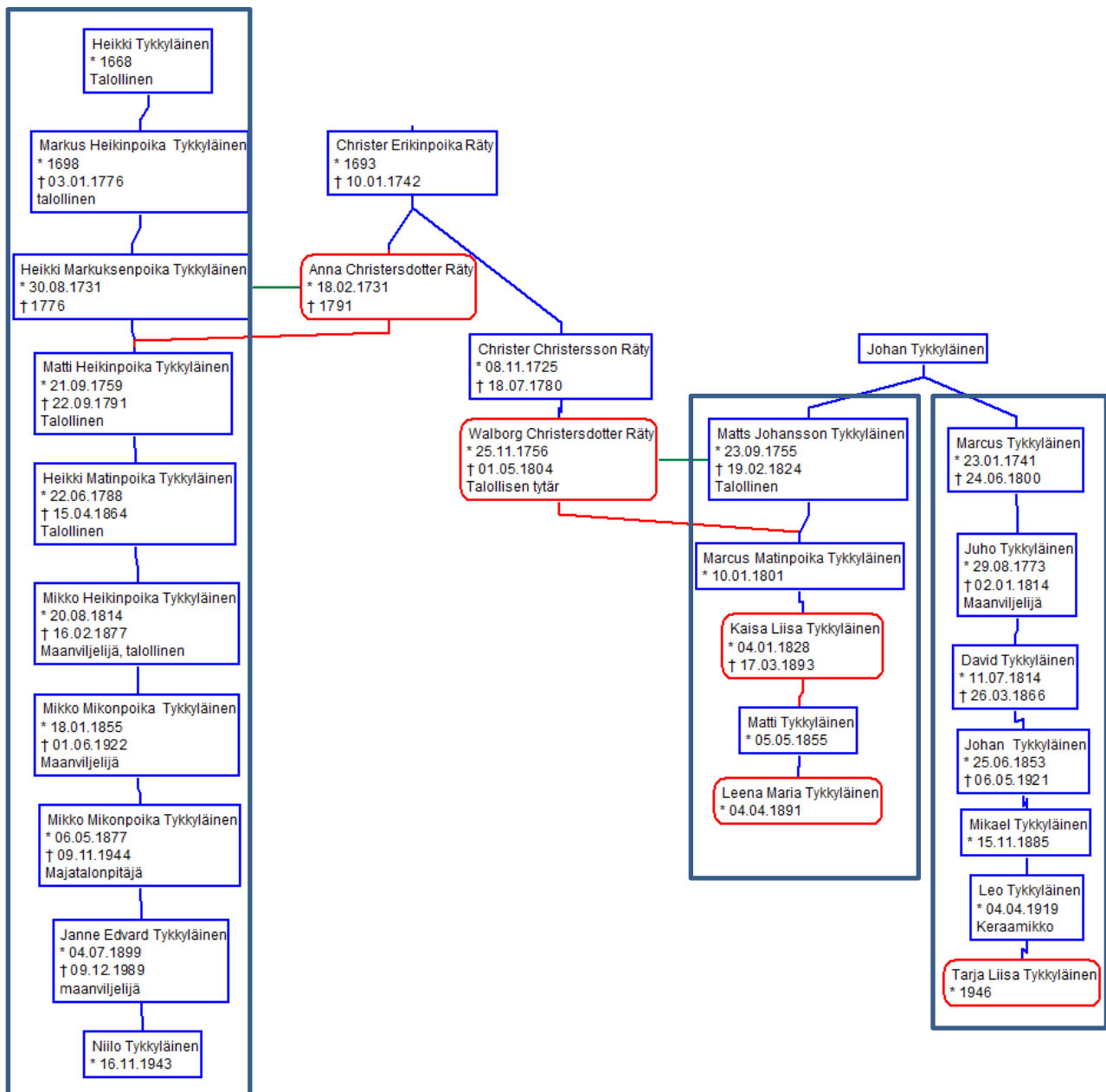

Kuva. Tarja puhalttaa Leon suunnittelemaan lintupilliin

Kuva. Tämä Leon suunnittelema esine löytyi kotoamme, perintönä appivanhempien kotoa. Se on siilihahmo, joka on tehty leikkokukkien asettelua varten. Kukat asetellaan siilin selässä oleviin reikiin. Leo suunnitteli runsaasti keraamisia kodin käyttöesineitä.

Tykkyläisten sukuhaarat samassa sukupuussa

Kuva. Tykkyläisten sukuhaaroja. Vasemmalla Heikki Tykkyläisen sukuhaara, keskellä Matti Juhonpojan (Mats Johansson) sukuhaara ja oikealla Markku (Marcus) Tykkyläisen sukuhaara. Sukuhaaroja kuvattu jäsenlehdessä 2008.

Vuoden 2008 jäsenlehdessä on käsitelty kolmea **Tykkyläisten sukuhaaraa**, joista siihen mennessä oli sihteerillä tietoja. Sukuohjelman käyttöharjoitus toi tietoa näiden sukuhaarojen liittymisestä toisiinsa. Eniten on sukuseuran lehdessä käsitelty Heikki Tykkyläisen sukuhaaraa, jossa kantaisänä on Heikki Tykkyläinen, s. noin 1668. Itse olen Heikin jälkeläinen kymmenennessä polvessa. Minun jälkeeni on

tullut 2 sukupolvea lisää. Tämän sukuhaaran tiedot olen kerännyt käsiini saamistani seurakuntien sukuselvityksistä ja **Pentti Heikuran** antamista tiedoista. Tämä sukuhaara on asunut lähes yksinomaan Enon kylässä.

Toinen 2008 sukulehdessä kuvattu sukuhaara on **Matti Juhonpojan**, s. 1755, sukuhaara, jonka tiedot olen saanut **Raimo Tykkyläiseltä**. Raimon selvitys päättyy hänen isänsä äitiin **Leena Maria Tykkyläiseen**, s.1891. Matti Juhonpoika syntyi ja kuoli Enossa. Sukuhaarasta Markus Tykkyläinen, s. 1801, syntyi Enossa, mutta muutti Pielisjärvelle. Sukua on sen jälkeen asunut varsinkin Pielisjärven Kuorassa. Sukuhaarasta on jäseniä mm Turussa. Asuessani siellä eräs Matti Tykkyläinen soitti, ja kyseli mahdollista sukulaisuutta. Emme löytäneet sukulaisuutta.

Kolmas sukuhaara vuoden 2008 sukulehdessä on **Markku (Marcus) Tykkyläisen** sukuhaara, jonka kantaisä Markku syntyi 1741 Enossa. Markun pojanpoika **Taavi (David) Tykkyläinen** muutti vuonna 1869 työn perässä Venäjälle. Sukuhaarasta monet palasivat Suomeen. Sukuhaarasta on sukuseuran jäsenenä **Tarja Rantama o.s Tykkyläinen**. Tämän sukuhaaran tiedot on saatu Tarjan sedän **Olavi Tykkyläisen** sukuselvityksestä.

Sihteerin palsta

Toimintakauden jäsenmaksut

Sukukokous päätti toimintakauden 2012 – 2015 jäsenmaksuksi 20 euroa hengeltä. Jäsenmaksuja on kerätty Mekrijärven sukukokouksessa. Tämän lehden mukana lähetetään pankkisiirtolomake niille, jotka eivät sukukokouksessa maksaneet jäsenmaksuaan. Jäsenmaksu pyydetään maksamaan eräpäivään mennessä. Jos siis kirjeessä ei ole pankkisiirto- lomaketta, sinun ei tarvitse tehdä asialle mitään. Jos kuitenkin haluat tukea sukuseuraa ylimääräisellä jäsenmaksulla tai muulla lahjoituksella, niin sen voi toki tehdä. Sukuseuran pankkitilin omistaja on **Tykkyläisten sukuseura r.y** ja tilinumero **FI168 8000 1870 7565 75**.

Jäsenmaksuja käytetään jäsenlehden kustannuksiin, muistamisiin ja sukukokousten järjestämiseen ja sukuseuran toimintaan. Jäsenlehti postitetaan kaikille niille, joiden osoitteet ovat sihteerin listalle. Jäsenmaksun

Pentti Heikuralta saamieni tietojen pohjalta selvisi, että kaikki kolme sukuhaaraa voidaan piirtää samaan sukupuuhan. Osoittautui, että Matti Juhonpoika, s. 1755, ja Marcus Tykkyläinen, s. 1741 olivat veljeksiä. Molempien isä on Johan (Juho)Tykkyläinen, joka syntyi noin v. 1712 ja kuoli v. 1788. Siis itse asiassa nämä kaksi sukuhaaraa ovat oikeastaan yhtä ja samaa sukuhaaraa. Tieto Matin, Markun ja heidän isänsä sukulaisuudesta on saatu HisKi:n kirkonkirjoista. Syntymäajat täsmäävät, joten tieto lienee luotettava.

Heikki Tykkyläisen ja Matti Juhonpoika Tykkyläisen sukuhaarojen suhde löytyy äitien kautta. Yhteinen esi-isämme on **Christer eli Risto Eerikinpoika Räty**, s. 1742.

Näin ollen Raimo Tykkyläinen on minulle seitsemäs serkku.

Kiitokset Pentti Heikuralle sukutiedoista.

Niilo Tykkyläinen

maksaminen ei ole ollut edellytyksenä lehden saamiselle.

Tämä lehti on luettavissa myös sukuseuran kotisivulla.

<http://www.kolumbus.fi/tykkylaisten.sukuseura/>

Osoitteet

Sukuseuran osoitteistossa tapahtuu koko ajan muutoksia, jotka eivät tule sihteerin tietoon. Jokaisen postituksen yhteydessä joitakin kirjeitä palautetaan lähettäjälle väärän osoitteet vuoksi. Nämä henkilöt poistetaan postituslistalta, ellei uutta osoitetta ole tiedossa. Sihteerillä ei käytännössä ole mahdollisuutta hakea uusia osoitteita.

Tämä lehti postitetaan Suomen lisäksi Ruotsiin, Saksaan, Kreikkaan, Britanniaan ja Australiaan

Ensimmäisestä kokoontumisesta kulunut 15 vuotta

Suvun ensimmäisestä kokoontumisesta Hotelli Pielisessä on kulunut tänä vuonna 15

vuotta. Ensi vuonna 2014 on kulunut 15 vuotta sukuseuran rekisteröinnistä. Seuraavassa jäsenlehdessä käydään läpi sukuseuran tähänastista historiaa. Olisi suotavaa, että jäsenet kirjoittaisivat kokemuksiaan, muistojaan ja ajatuksia sukuseuran toiminnasta. Mitä sukuseura on antanut jäsenille? Ehkäpä olisi jälleen aika katsoa tulevaisuuteenkin. Mitä me odotamme sukuseuran toiminnalta.

Sukuneuvoston yhteystietoja

Puheenjohtaja Toivo Ikonen p. 0503587474
 Varapuheenjohtaja Marjaana Tykkyläinen
 p. 05 - 489230, 0405937725,
 Sihteeri Niilo Tykkyläinen p. 09 - 6981848
 040 5658338, [niilo.tykkylainen\(at\)kolumbus.fi](mailto:niilo.tykkylainen(at)kolumbus.fi)
 Esko Malinen p. 040 530 7922,
 Sakari Sarola p.017 - 761319
 Matti Tanninen p. 017 - 2625239,
 Aarne Tykkyläinen
 Taloudenhoitaja Antero Tykkyläinen
 Eino Tykkyläinen p. 0500 377 482
 Lauri Tykkyläinen p. 09 - 635103
 Matti Tykkyläinen p. 013 - 771228

Kuvia vuoden 1998 kokoontumisesta Hotelli Pielisessä

Vuoden 1998 kokoontumisessa oli läsnä noin 120 henkilöä eli kaksinkertainen määrä keskimääräiseen verrattuna

Kokoontumisessa puhui Laukkasten sukuseuran sihteeri Seija Laukkanen sukuseuran perustamisen puolesta: ”Elekke

ennee vetkuttaa”. Niinpä sukuseuran perustamisesta päätettiin.